

Touluksi

1919

I. WAINIO

Osakeyhtiö Walistus, Helsinki

Kotini armaan ympäri,
tien mutkaan joka ainoaan,
ah, ystäväni, katsokaa:
on käynyt tähti loistamaan!

Ja kynttilät ja raamatun
hän hymyellen pöytään tuo.
Jo tiedän: äiti jouluksi
näin Jeesukselle sijaa suo.

Ja katsokaahan: kuuset nuo
kuin hohtaa helmin hopeisin
ja pihaportin pylväissä
on säteet tulitimantin!

Ah, minä näen tulevan
tuon joulujuhlan toivotun,
mi rauhan ja myös valkeuden
suo jokaiselle sieluhun!

Ah ihmettä! Oi, katsokaa
kuin kirkas taivaan kansi on!
Tää näkemäni valkeus
on loistossansa verraton.

Ah, minä näen Jeesuksen
jo vieraaksemme saapuvan.
Oi tervetullut rakkahin,
kotini hellään helmahan!

Ja rakkaan mummon silmätkin
ne myöskin loistaa lempeemmin.
Kas, äiti pöydät koristaa
jo liinoin lumivalkoisin.

Suo, rakas Jeesus, lahjani
mun tuoda jalkais juurehen —
Ne kultaa ei, mut sydän vain
tää lapsen pieni, puhtoinen!

ERÄS JOULU MUISTELMA

Kirjoittanut Aura Jurva. Kuvittanut Veikko Kalima.

Hämärä saapuu. Lumihuataleet leijailevat hiljalleen. Joulupukin askeleet kuuluvat nurkan takaa. Joulukellot kajahtavat. On jouluku. Jouluku vie ajatukset lapsuusmaailmaan. Sinne omain vanhempain kotiin. Näen lumiset hanget, hiljaiset puut ja keltaisen täysikuun. Kuulen kulkusten helinää ja lumen narinaa reen jalasten alla. Näen armaan äitini puuhaavan ja hääraävän joulukiireessään. Näen itseni pienenä lapsena seuraavan äitiäni joka askeleella. Äitini pukee turkit ylleen, ottaa muutamia käärojä mukaansa, ja me menemme ulos, äitini ja minä.

Me istumme rekeen lämpöisten turkkien väliin. Polle lähtee hiljalleen hölkyttämään Taavetti-rengin ajaessa. Koti-ikkunoista katselevat monet kynttilät uteliaina meidän lähtöämme. Polle hirtahtaa ja höristää korviaan. Minne nyt näin jouluaattona? Tallissa odottaa kaurat ja jauhojuoma. Minne nyt näin myöhään?

Taavetti-rengin vetää piipustaan meheviä savuja ja napittaa turkkinsa. Vetää rukkaset käsiinsä ja myhäilee itsekseen. Tupa on niin lämmin, suuri tervastakka palamassa. Joulupuuro kohta pöydällä höyryää ja mahorkkakäärö on avaamatta. Mutta sama se mennään vain. Vilkaisee toisella silmällään äitiäni ja tarttuu ohjiin.

Äitini istuu ajatuksiinsa vaipuneena vieressäni. Syllissämme on useita käärojä. Tässä on sianlihaa ja tuossa on kynttilöitä ja tuossa pyöreässä paketissa on leipää. Ne minä kaikki tiedän. Katson äitiäni. En ollut milloinkaan häntä niin rakastanut kuin sinä jouluyöllä, jolloin ajoimme hiljalleen metsätiellä.

Kuu kohosi kirkkaana, keltaisena taivaalle, seuraten pää kallellaan meidän matkaamme. Metsän puut seisovat juhlallisina nyökytellen oksillaan meille. Tähdet tuikkivat suurina ja kirkkaina. Koko satujen salaperäinen avara maailma lymyi ympärillämme. Jokaisen puun takaa tirkisteli menninkäisiä, ja jokaisen lumisen oksan alla uinui metsän sinipiika.

Tiesin sen kaikki, kunpa vain näkisin. Ja minun lapsensilmäni näki kaiken, mikä jouluaattona on sala-

peräistä ja ikuisesti runollista lumisessa metsässä kirkkaiden tähtien tuikkiessa. Minä kuulin tähtien laulavan jouluvirttä ja tiesin Kuu-ukon näkevän kaiken, kaiken. Näkevän meidän ihmislasten matkat ja askeleet, näkevän käärojemme sisällön. Näkevän ajatuksemme. Tiesin Isän Jumalan korkeudesta katselevan meitä ja näkevän suoraan sydämeemme. Tiesin hänen silmänsä katsovan meitä tuolta korkealta sinitaivaan takaa, tähtien ja kuun takaa.

Kuinka suuri ja ihmeellinen on maailma ja kuinka pienet me olemme! Kuinka hyvä ja armollinen on Jumala. Minä ristin pienet käteni turkkien alla ja suuri riemu täytti lapsenmieleni. Mitä ajatteli äitini? Emme puhuneet sanaakaan. Varmaan tunsit äitini samaa kuin minäkin. Äitini oli minusta sillä hetkellä niin hyvä, melkein yhtä hyvä kuin itse Isä Jumala.

Polle juoksi tasaisesti, kulkunen kilkahteli hiljaa ja Taavetin piipunsavu tuprusi pilvenä.

Kiehuvalähteen mökissä oli hiljaista ja pimeää. Niin pimeää ja hiljaista kuin vain köyhydessä ja sairaudessa voi olla. Ei ollut mitään puuhattavaa, ei mitään valmistettavaa, ei mitään odotettavaa. Kauhea, kuolettava tyhjyys vain tuijotti ovesta tulijaa vastaan. Minun lapsensydämeni pusertui kokoon sitä nähdessä. Minusta oli niin luonnollista, että joulu on kaikkialla. Se tulee aivan itsestään kuin kesä ja kaikki muu hauska. Mutta täällä ei ollutkaan joulua. Ensi keran eläissän näin kurjuutta. Mutta samalla näin antamisen ilon. Äitini tuli mökkiin kuin hyvä joulukynttilä tuoden valoa mukanaan. Pian paloivat joulukynttilät pöydällä joulukukkujen keskellä. Sängyssä makailevan tylystyneille kasvoille levisi kirkastettu hymyily. Uunilla lepäävä raajarikko poika käänteli itseään nähdäkseen valoa. Joulu oli tullut tähänkin tölliin. Kirkkaina tähtinä loistivat sen asujainten silmät.

Keitä he olivat! Olimmeko heille kiitollisuuden velassa? He olivat niitä, joille ihmiset tavallisesti kääntävät selkensä halveksien ja ylenkatsoen heitä.

Mutta he olivat niitä Vapahtajamme pienimpiä, joita meidän tulee muistaa.

MARJAN KÄYNTI SUOMESSA

Historiallinen kertomus III. Kirjoittanut *Hilda Huntuvuori*.
Kuvittanut *Veikko Kalima*.

Oli kaunis keväinen keskipäivä. Pirtin ovi oli puoleksi auki, mutta sittenkin tuntui sisällä ahtaalta ja pimeältä. Marja nousi värttinänsä äärestä, työnsi pirtin akkunaluukun syrjään ja jäi siihen luukkupitimeen nojaten katselemaan keväistä kirkkautta. Lunta ei näkynyt enää missään, mutta Mälar oli vielä jäässä. Synkkänä, mustansinervänä lepäsi se siinä Marjan silmäin edessä. Auringonsäteet kuitenkin kisailivat sen vettyneellä pinnalla ja kevätuuli kuiskasi: „Odota, odota ihana Mälar, pian pääset sinäkin talven kahleista!“ Siinä katsellessaan vaipui Marja vienoon surutunnelmaan: Tuommoisena aavana, synkkänä aukenivat hänen eteensä ennen Saaren ulapat. Ah, hän oli silloin orjana! Ja noin lauloi leivonen ilmassa. Oi, ja tuolla rantatammen oksalla viheltää kottarainen, aivan kuin Saaren koivuissa ennen! — Marja heräsi kuin unesta kuullessaan ovella syväsointuisen äänen sanovan: „Jumalan rauhaa, Maria!“

„Ah, pater Henrik, Jumalan rauhaa sinulle, isä,“ vastasi Marja syvään niijaten.

„On niin ihana ilma tänään, että istahdin tähän kynnykselle,“ puheli piispa Henrik istuutuessaan. „Tullessani katselin kohisevaa kevätpuroa ja ajattelin pyhää Kristoferia, miten hän kahlasi virran poikki. Muistatko kertomusta pyhästä Kristoferista, Maria?“

„En, isä!“

„No kerron sen sitten.“ Marja nojasi kattopylvääseen ja piispa Henrik kertoi: „Pyhä Kristofer oli se suuri ja voimakas pakana, joka oli päättänyt palvella maailman mahtavinta herraa. Niin tuli hän erään kuninkaan palvelukseen, mutta kun

hän huomasi, että kuningas pelkäsi pahaahenkeä, meni hän pahanhengen palvelukseen. Kauan hän luuli, että pahaahenki oli maailman mahtavin. Vaan kerran kulki hän pahanhengen kanssa tietä, jonka varrella oli risti. Silloin teki pahaahenki pitkän kierroksen ristin ohii, ja Kristofer sai tietää, että pahaahenki pelkäsi erästä Kristus-nimistä miestä, joka oli ripustettu ristille. Silloin meni Kristofer Kristuksen palvelukseen, ja eräs erakko kastoi hänet. Mutta kun erakko käski Kristoferin paastota ja rukoilla, vastasi tämä: „Minun ruumiini vaatii ruokaa ja rukoilla en osaa, anna minulle jotain sellaista työtä Kristuksen palveluksessa, jota minä voin suorittaa!“ — Läheisyydessä oli virta, jonka yli kuljettiin kahlaamalla, ja johon sentähden moni hukkui. Nyt sanoi erakko: „Kristofer, sinä olet suuri ja voimakas, rakenna itsellesi maja virran rannalle ja kanno yli kaikki, jotka sinua pyytävät Kristuksen nimeen!“ Kristofer teki niin ja oli valmis yöllä ja päivällä kantamaan kuljijoita. Kerran yöllä huudettiin häntä toiselle rannalle. Kahdesti hän kävi turhaan katsomassa, vaan kolmannella kerralla oli siellä pieni lapsi. Kristofer otti lapsen ja alkoi kulkea virran poikki. Mutta mitä pitemmälle hän pääsi, sitä enemmän alkoi lapsi painaa, niin että hän lopulta oli uupumaisillaan virtaan. Vihdoin hän pääsi toiselle rannalle ja siellä hän sai tietää, että lapsi olikin hänen kuninkaansa Kristus. — — — Niin, niin Maria, tämä Kristoferin kulku kuvaa meidän kulkuamme elämän virran poikki, ja joskus antaa Kristus meilekin sangen raskaita kannettavia. Sinunkin osakesi, Marja, tulee raskas kuorma.“

„Minun! Mitä sanot, pater Henrik?“

„Niin näes, sinun pitää heti vesien auettua lähteä Suomeen.“

„Suomeen! Mutta, isä!“

„Kuningas Eerik ja me muut olemme varmasti päättäneet, että tänä kesänä käydään Suomessa ja kastetaan kaikki pakanat, sillä vain Kristus ja hänen pyhä äitinsä voi heidän levottoman luonteensa tyynnyttää. Sitä paitsi Eerik sanoo, että Suomi onkin Svean vanhaa veromaata; vaikkei siellä hiljattain olekaan käyty verotusretkillä. Ja katsos, nyt pitää kuningas Eerik vallan itsepäisesti kiinni siitä, että pakanoille on edeltäpäin lähetettävä sana tulostamme, jotta heillä on tilaisuus valita joko kaste tai taistelu. Ja ehkäpä Eerik onkin siinä oikeassa, silloin ei kukaan tietämättään joudu kiirastulen tuskiin. Sanaa viemään lähtee parikymmenmiehinen venekunta, ja sinun pitää lähteä heidän kanssaan, sillä sinä olet ainoa, joka täällä osaa suomenkieltä.“

„Rakas isä Henrik, säästä minua! Suomeenko, oi ei, ei, minä en uskalla. Kymmenen vuotta on siitä, kun sieltä tulin, tokko enää osaakaan suomenkieltä.“

„Oh, osaatpa kyllä. Hyvinpä puhuit viime talvena Sigtunan markkinoilla Suomen kauppiaitten kanssa. Sinun on mentävä ja vietävä sana kaikille sen maan kuninkaille. Jos sielusi autuus on sinulle kallis, niin sinä lähdet. Älä unohda, kenenkä nimessä puhun!“

Marja jäi miettimään. Vihdoin hän virkkoi alakuloisesti: „Koska lähtöni on pyhän neitsyen tahto, niin tottelen. Vien sanan kyllä muille, mutta en Saaren Lallille. Jo poikana hän hurjistui, kun Kristuksen nimenkin kuuli, niin kiltti kuin muuten olikin.“

„Lallin luo sinun juuri pitääkin mennä. Kristittyjä ovat useimmat saarien päälliköt, kastettu on Kaalanti ja säyseä on Halikon Sarvi niinkuin Teljon kuningaskin. Mutta Saaren Lalli, se hurjimus, ei hevinkin taipune, siksi sinun pitää juuri hänelle viedä sana.“

„Mutta tiedätkö isä, hän voi lyödä vaikka kuoliaaksi minut, niin kiivas hän on joskus.“

„Johan sinulle sanoin, että tämä on Jumalan käsky. Jos kuoletkin, vievät enkelit sinun ohi kiirastulen Kristuksen luo ja marttyyrikruunun saat palkaksesi.“

„Oi isä Henrik, niin vaikealta tuntuu lähteminen, mutta koska se on Jumalan käsky, niin tottelen ja lähden.“

„Jumala ja pyhät sinua siunatkoot, Maria!“

Kevät-aurinko tulvehti avonaisesta akkunaluukusta ja räppänäreiästä Nousiaisten papin suureen pirttiin. Isä Pietari siinä neuvotteli Ruotsin lähettiläiden kanssa, miten saataisiin sana Lallille. Muualla oli jo käyty, Saari oli käymättä, — suurin vaikeus jälellä. Vihdoin neuvoi isä Pietari Ruotsin miehiä: „Jos Saareen kaikki lähdette, hyökkää Lalli heti kimppuunne ja surmaa jok' ikisen. Käyköön siis Maria yksin Saaressa, sillä turvatomalle naiselle ei Lalli tee pahaa, se on varma se.“

Marja oli kauhusta kuolla. Mutta mikäs auttoi, lähteä täytyi, muuta neuvoa ei ollut.

Tuttu oli Marjalle tie Nousiaisista Saareen. Oli ilta, kun hän astui hitaasti ylös Saaren mäkeä. Hänen sydämensä jyskytti hirveästi ja käsi vapisi, kun hän tarttui pirtin oveen. — Lalli istui kiukaan korvalla ja terotti tapparaansa. Hän keskeytti työnsä ja katsoi tuikeasti kulmainsa alta tulijaa, mutta kun hän kuuli Marjan tervehdyksen, levisi hänen kasvoilleen niin lempeä ilme, että se pyyhkäisi pois koko Marjan pelon. Ja pehmeänä kaikui Lallin ääni, kun hän puoleksi nuhdellen sanoi: „No, Marja, tulit toki takaisin. Sillälailta läksit ja niin usein kun leikit lapsena kanssani: Mistä nyt tulet ja missä olet niin kauan ollut?“

Lalli oli noussut seisomaan, ja Marja jäi niin hämmästyneenä hänen komeuttaan katsomaan, ettei hän kotvan aikaan muistanut vastata. Vihdoin hän istahti lavitsalle ja sanoi: „Tulen kotoni Ruotsista, mutta mitäs tänne Saareen oikein kuuluu?“

Lallikin istahti ja alkoi vilkkaana ja hyvätuulisena kertoa: „Paljon täällä on ennättänyt tapahtua kymmenessä vuodessa. Äiti on kuollut, ja minulla on jo vaimo. Untamalan Kerttu nyt Saaressa emännöi. Ja ompa meillä jo kaksi pojanvekaraakin. He ovat kai nyt sisareni Hyvämielen kanssa rannalla leikkimässä.“ — Ja Lallin silmät loistivat, kun hän kertoi lapsistaan.

„Onko Hyvämieli vielä kotona?“ kysyi Marja ihmeissään.

„On. Ei ole tahtonut miehelään lähteä, enkä ole viitsinyt häntä pakottaakaan. Mutta kerro nyt jotain itsestäsi?“

„Olen ollut lämän ajan isäni kodissa Ruotsissa ja nyt olen täällä kuningas Eerikin ja piispa Henrikin asioilla.“

Lalli nosti päätään ja hänen kasvonsa jäykistyivät: „Mitä asioita on heillä?“

„Kuningas Eerik pyysi sanomaan, että hän tulee tänä kesänä suuren ristosotajoukon kanssa Suomeen ja kastaa kaikki pakanat kristinuskoon. Joka ei hyvällä taivu, se pakotetaan siihen. Niin suuri on hänen joukkonsa, että vastustus on vallan turhaa, joten siis parasta on sinunkin, Lalli, taipua ja ottaa kaste. Vai minkä vastauksen saan viedä Eerikille?“

Lallin silmät välähtivät: „Vai kastamaan ja tietysti myös verottamaan! Ei ikinä! Heimoni vapautta puolustan niin kauan kuin käteni kalpaa kantaa!“ — Sitten hän vihansa vimmassa nosti Marjan kevyesti kuin höyhentukon pirtistä pihalle ja työnsi hänet pieneen aitaan. „Siinä on sinulle vastaus.“ mumisi hän hampaittensa välistä aitan ovea teljetessään.

Marja rukka, miten onneton hän olikaan istuessaan lattialla pimeän aitan nurkassa. Tänne hän nyt iäkseen jää Saaren orjaksi. Ja hän itki, itki sydämensä pohjasta ja lähetti palavat rukouksensa Jumalan luo korkeuteen. Oi Kristus, sinä, joka et antanut pyhän Kristoferin vaipua virtaan estä minuakin uupumasta!

Marja kuuli, miten Saaren väki illalla tuli kotiin töistä. Sitten kaikki hiljeni, ja hän arvasi yön tulleen. Hitaasti kuluivat yön hetket. Keskiyön aikana kuuli hän askeleita pihalla. Joku otti hiljaa telkeet pois aitan ovesta. Hetkiä kuului, taas kuului kevyitä askeleita. Aitan ovi avautui ja samassa hetkessä vaipui Hyvämieli itkien Marjan syliin.

„Marja, Marjakulta,“ sai hän viimein sanotuksi. „Täällä pimeässä olet yksin saanut olla. En uskaltanut tulla ennen. Mutta ajatteles, sydänyön aikana kävi Lalli itse ottamassa telkeet pois. Se oli merkki, että voit hiljaisuudessa poistua. Semmoinen on Lalli aina, ensin kiivas ja kova, sitten taas hyvä. Parasta kuitenkin on sinun yön aikana lähteä. Ensin on sinun sentään syötävä ja sitten tulen sinua saattamaan.“

Käsiäkädessä kulkivat ystävykset kohti Nousmaata. Ja heillä oli niin äärettömän paljon toisilleen kerrottavaa, sillä paljon oli kummallekin ennättänyt tapahtua näinä vuosina. Vihdoin he pysähtyivät sille vaaralle, josta Hyvämielen piti kääntyä takaisin. Heidän eteensä aukeni Nousaisten laakso pienine peltoineen ja nokisine savupirtteineen. Ja kaukana siinti itäinen taivaanranta, jonka takaa auringonkehrä nousi suurena, loistavana. Lintujen laulu täytti metsän ja kauempaa koivikosta kuului käen kukunta. Hyvämieli kietoi kätensä Marjan kaulaan ja hänen silmissään oli suuria kyynelitä: „Minun on niin vaikeata erota sinusta, Marja, kenties emme enää koskaan tapaa toisiamme.“

„Niin kenties emme. Oikeastaan oli ihme, että nytkään tapasimme. En sitä tullessani luullut, sillä kuka osasikaan aavistaa, että kuulun Saaren 20-vuotias tytär on vielä impenä kotona. Luulin sinun jo aikoja joutuneen miehelään.“

„Niin näes, Lalli on ollut niin hyvä, ettei ole pakottanut minua, vaikka kosijoita onkin käynyt paljon. Mutta — mutta tänä kesänä aion lähteä,“ ja Hyvämieli loi punastuen katseensa maahan.

Marja veti nuoren ystävänsä lähemmäksi ja sanoi: „Minne tyttöni sitten menee?“

„Oi kauas, kauas Karjalan maille, Osmalan nuorimmalle pojalle. Tapasin hänet viime syksynä Koroisten markkinoilla ja silloin sovimme, että hän tulee heti vesien auettua minua noutamaan. Osmalan Rauni on niin nuori ja kaunis ja ajatteles, hänet on kastettu Voionmaalla. Olen niin onnellinen, yhdessä palvelemme sitten Karjalassa valkeata Kristusta.“

„Onnellinen sinä, joka saat sydämesi valitun. Kauas vain menet. Mutta lähtekää kerran yhdessä Sigtunan markkinoille, niin sitten tavataan.“

„Niinpä niin, Marja, se on oiva tuuma. Kerron sen heti Raunille.“

„Vaan ah, aurinko ylenee, pyhä neitsyt sinua siunatkoon, rakas lapsi!“

„Valkea Kristus on kanssamme, Marjakulta! Hyvästi!“

Ja kyynelöiden erosivat ystävykset. —

Päivä kului ennenkuin oli soudettu halki Suomen saariston. Jopa viimeinkin Lemböten ranta häämötti kaukana. Oli mitä ihatuin ilta. Aurinko lähenei lännen rantaa ja pieninkään kare ei häi-

rinnyt ulapan pintaa. Tasaisessa tahdissa vetivät soutajat. Vanha, hartiakas perämies varjosti kädellään silmiään ja virkkoi: „Outoa liikettä näyttää nyt olevan Lembötessä.“

Marja kääntyi kokassa katsomaan ja soutajat herkesivät työstään. Lemböten rannalla näkyi kymmeniä laivoja. Valkeat ristiliput liehuivat, lohikäärmekokat loistivat ja itse saarella näkyi vilkkaasti liikkuvia miesjoukkoja, joiden töyhtökypärit ja kalvot välkkyivät ilta-auringon valossa.

„Parahiksi tulemme, ristijoukko on jo saapunut. Ennättivätpä ennen meitä,“ virkkoi perämies harvakseen.

Samassa alkoi Lemböten pieni kirkonkello soida. Juhlallisina vyöryivät kumahuksket yli ulapoiden kadoten sitten hiljaa kuin ijäisyyteen. Miehet paljastivat päänsä ja Marja pani kätensä ristiin. „Iltamessuun menevät,“ sanoi perämies yksikantaan.

Kun he vihdoin pääsivät rannalle, tulivat toiset jo kirkosta. Syntyi siinä nyt touhu, kun kuultiin, että sananviejät olivat tulleet Suomesta. Kysymyksiä sateli enemmän kuin miehet ennättivät vastata. Mutta tuossapa tuli itse kuningas Eerik, ja kaikki vaikenivat vanhan perämiehen kertoessa matkan

vaiheista. Kun Marja lopuksi oli kuvailut Saarella-käyntinsä, pudisti kuningas päätään ja sanoi: „Sen minä arvasinkin. Lallin kanssa vielä peitsiä taitamme, ja se ei ole leikkimistä se!“

Vähitellen kaikki hajaantuivat rannalta ja Marja sai jutella veljiensä kanssa, jotka olivat lähteneet kuninkaan mukana retkelle. Hetken päästä juoksi pieni pilltipoika rannalle ja sanoi: „Maria, pater Henrik pyytää sinua tulemaan kirkkoon!“

Kun Marja astui kirkkoon, seisoi piispa Henrik alttarilla ja hänen kummallakin puolellaan oli parvi pappeja. „Maria, Kristuksen lähettiläs, tule lähemmäksi,“ sanoi piispa.

Marja polvistui alttarille ja piispa Henrik sanoi: „Koska olet hyvin täyttänyt Kristuksen antaman tehtävän, niin minä Jumalan ja kaikkien pyhien nimessä julistan sinulle ikuisen synninpäästön.“ — Piispa Henrik ojensi siunaten kätensä kohti Marjaa,

Lemböten merenkulkijain pappi suitsutti pyhää savua ja pappien kuoro lauloi: „Gloria sit Deo in excelsis!“ (Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa!)

Marja oli yhä polvillään ja hänestä tuntui, että enkeliparvi leijaili hänen ympärillään ja hän kohosi hiljaa kohti autuaitten maita.

Päivä ja lapsi.

Lapsi leikistä heräsi:

»Piilohonko päivä juoksi:
musteni käpy- jo karja?»

Tuon näki kysyvä katse
Liki hiipi jo hämärä,
päivä painui puitten taakse.

Jäi lehmä, hepo ja lammas:
»Muita ennen ehtinehen
oma kultainen omena!»

Minkä juoksi, minkä joutui,
meni päivä jo pakohon. —
Pian uupui pieni jalka.

Väsinyt levolle vaipui,
omena alas katosi.
Pieni nyyhki ja nukahti.

Yöllä nousi, yöhön eksyi. —
Aamu vastahan tulevi
kera kultaisen omenan.

Oskari Kuitunen.

JÄNÖPOIKASTEN ENSIMMÄINEN VIERAILURETKI.

Kirjoittanut ja kuvittanut Saima Uski.

Metsän kätköissä, jossain herttaisessa sopukassa kuusien ja koivujen takana, asuvat jänöpoikaset, pienoisesä majassaan.

Ei siellä sydän pelosta pamppaile, eivätkä pikku koipeliinit suotta hyppelähdä joka askeleen jälkeen tutkien ja arkaellen. Sillä siellä on rauha ja onnena. Ja sielläpä yhdessä vekkuloitaan. Kas siinä jänöpojan verraton etu.

Kun hongat hiljaa humisevat tai lehtipuut salaperäisesti kuiskailevat toisilleen täynnä onnea ja sopusointua kertoellen metsän utuisia, silloin jänöemo selittää lapsilleen, mitä puut puhuvat. Poikaset kuuntelevat hyvin hiljaa ja tarkkaavina. He ovat emon ääressä päät lähetysten, silmät pyöreinä ja pitkät korvat somasti höröillä. Ja silloin myös päätetään, tehdäänkö vierailuretki vähän etäämmälle kotitankuvilta.

Aurinkoisen mäen takana, niin kertoo emo, sijaitsee Kumpuhoppula. Siellä ovat sukulaiset, vilkas Hoppulan väki, joka aina on vieraanvarainen ja aina yhtä vireällä mielellä. Matka päätetään tehdä. Viisas, paljon kokenut emo suunnittelee sen, odottaen vain sopivaa aikaa ja kaunista säätä.

Monesti katsovat jänövekarat maltittomina emoa silmiin. Eikö jo olisi lähdettävä? Mutta emo ei hätiköi. Hän vain kehoittaa hörökörviä kauniisti alallaan pysymään tai majassa leikkiä lyömään. Kyllä lähdön hetki ajallaan lähenee. Ja niin tyytyvät emon piskuiset vielä hetken odottamaan ja leikkimään pienillä töpöhännillään.

Vihdoinkin sanoo emo poikasiinsa merkitsevästi katsahtaen:

„Nyt me lähdemme!”

Voi, mikä ilo!

Perätysten puikkelehtivat poikaset ulos pesästään. Oi, kuinka metsä tuoksuikaan ihana! Kun he siinä pitkin, vaikkakin vielä tottumattomin harppauksin loikaten etenivät kotikunnailta!

Jokainen kivi ja notkelma houkutteli niin herkästi puoleensa, että puput eivät tienneet, kuinka siinä hyppelivät. Sieltä-täältä näkyi jo pilkistävän utelias pikkujänö aprikoiden, uskaltaisikohan emon neuvoita edetä metsäpoluilta.

Västäräkki hyppi kiveltä kivelle. Se kii-rehti tulijoita vastaan lelutellen iloisesti pyrstöään. Se ikäänkuin kyseli: „Minne matka?”

Minne matka?" — „Kumpuhoppulaan! Hei, Kumpuhoppulaan”, pupisivat jänöveitikat vastaan ja mennä viipersivät perätysten emon jälkeen.

Varis kyyhötti lahon aidan seipäässä metsänlaidassa ja vaakkui: „Ei ole vaaraa! Kraa, kraa, kraa!” Ja sitten se lensi suolle päin.

Kun Kumpulahoppulan väki havaitsi ystäviä saapuvan vieraiksi, riensi se iloiten vastaanottamaan heitä. Siitäkö nyt kyseltiin kuulumisia kummaltakin puolen ja erittäinkin pienen vointia!

Kumpuhoppulan edustalla, tuuhean pensaan lehvillä, istui Leppäkerttu rouvineen. Auringon säteiden hyväileminä he siinä tarinoivat uusista tulokkaista. Leppäkerttu, vaikka olikin vain pienen pieni elävä, piti ympäristöä hyvin tarkalla silmällä. Jänöpoikaset tutkivat ihailien sen punaista, mustatäpläistä kaapua.

Samassa he huomasivat äiti ja isä Oravaisen tervehtivän heitä korkealta pesästänsä. Puun juurella hyöri ja puuhaeli Hiiriemonen suuren lapsilaumansa keskellä hoputtaen lapsiaan kuuliaisuuteen. Samalla se arveli, että naapurissa nyt varmaan pannaan toimeen suuret kestit, koska niin mieleisiä vieraita näkyi tulleen.

„Nuo lapset vain eivät malta olla siivosti!”

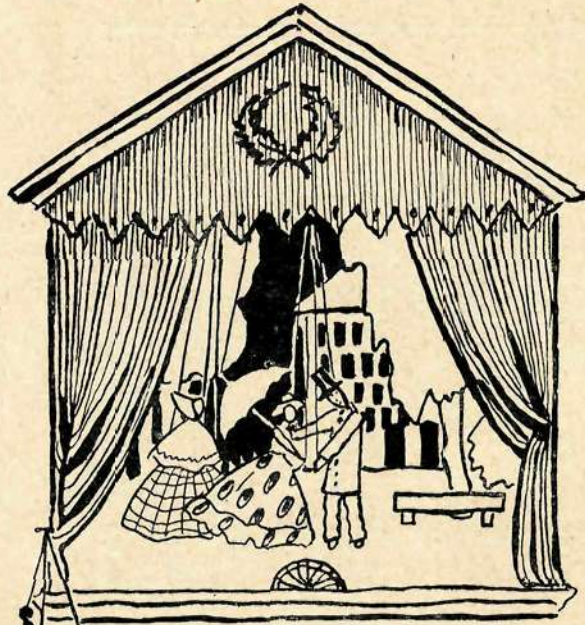
Samassa sai pieni hiirenpoika aika nava-

kan korvapuustin peuhaamisensa palkaksi. Hiiriemonen ei erehtynytäkään arveluissaan. Kumpuhoppulan sukulaisia kestettiin paraimmilla herkuilla, mitä vuodenaika suinkin saattoi tarjota.

Hoppulan veikeät yltiöpäät, kaksi vallatonta ressurua, keksivät toisten samanlaisten vekkulien kanssa oivan tuuman kaikkien yhteiseksi ratoksi, mutta myös suureksi, hämmästykseksi. Juuri kun kuoma toistaan kestitti ja kaikki herkkuja popsien juttelivat sukkeluuksia, soittivat Hoppulan yltiöpäät juhlamarssia, niin kimakasti ja pontevasti, että herkkupalat pudota puksahtelivat maahan ja seurueen jäsenet jäivät säikähtyneenä töllistelemään noihin viikareihin, jotka yhä vain jatkoivat marssiaan. Pidätettyä nauruaan salaten puhalsivat ne voiman takaa erilaisiin metsän soittimiin. Olipa ketterin joukosta hankkinut jonkunlaisen rummunkin, jota pärjyytteli ylimielisesti.

Ei aikaakaan, niin toisetkin jo yhtyivät ilonilmauksiin ja alkoivat rallattaa juhlamarssia, kukin taitonsa mukaan. Säikähdys oli tyyten hävinnyt. Sillä jänikset, vaikka niitä mainitaankin pelkureiksi, ovat hyvin iloista ja reipasta väkeä. Ja kun niillä on seikkailu mielessä, niin eivät ne pelkää „mörköäkään.”

Nukketeatterissa.

Kirjoittanut Larin Kyösti.
Kuvittanut Eva Anttila.

Kohta nukketeatteri alkaa,
ullakolla kello kilisee,
Liisa levotonna siirtää jalkaa . . .
Kas kuin katsojia vilisee.

Tuolla Anni pääsylipun ostaa,
Sirkka ylhääll' istuu parvellaan,
Irja esiripun hiljaa nostaa . . .
Ken se kuljettaa noin nukkejaan?

Toinen toiseensa ne nuket töytää
kuvakaapin päällä keikkuillen,
heiluu, hyppii, vaappuu pitkin pöytää,
nyt ne seisautuu kuin haastellen.

Päivänvarjot niillä hiljaa hohtaa,
keikkuu keimeästi myssynpäät,
tuttujaan ne puistontielleä kohtaa,
riemu raukuu, kohta koittaa häät!

Tuolla lensi nurkkaan röijyn nappi,
morsiuskruunua nyt solmitaan,
ja nyt tulee tuolta pieni pappi
kultaristi-kirja rinnallaan.

Tuolta kömpii vanha mummo kulta,
tontuistaan hän hetken tarinoi,
on kuin kiiltäis hiidenlinnan tulta,
pensaikosta peikon pillit soi.

Tuolla tanssii pahvihyppy-ukko,
jonka jalat naukuu niks ja naks,
ja ne kiekkuu niinkuin pieni kukko,
näytelmä käy aina hullummaks.

Tinasoltut syöksyy juoksujalkaa,
vastaan turkkilaista taisteluun,
nyt se tuima sota vasta alkaa
alla ristin sekä puolikuun.

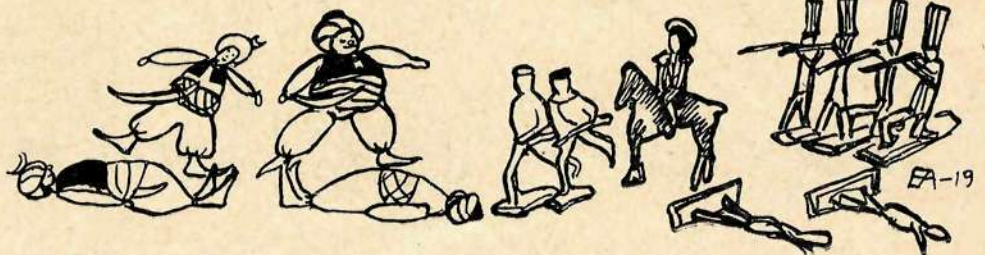

Kuule, kuule, kuinka pärää rummut,
tuolla keijukaiset kumartaa,
lyhdyn takaa loistaa linnan kummut,
ryövärit ne riistää prinsessaa.

Mutta tuolta ritar' ruusumiekka
esiin hyökkää valkoratsullaan,
ilmaa huitoo pieni puinen miekka,
kaikki lapset on kuin halteissaan.

Kuule, kuinka nauraa pieni kansa,
eikä näytelmästä selvää saa,
Niilon pää se näkyi nurkastansa, —
kissa vie, kas nyt hän aivastaa!

Esirippu laskee, nuora ratkee,
Niilo kaatui pöytään pörröpäin,
sadun langat sekoo, kaskut katkee.
koko näytelmä se päättyi näin.

KUNINKAAN PALUU.

Yksinäytöksinen lastennäytelmä. Joulupukille lähetetystä satuaiheesta kirjoittanut
Alpo Noponen. Kuvittanut Astrid Jung.

HENKILÖT:

Kuningas.	liris, }	hovityttöjä.
Kuningatar.	Helga, }	
Otto, prinsssi.	Fritz, puutarhuri.	
Maikki, prinsessa.	Leenamuoari, lastenhoitaja.	
Seuraneiti.	Hovinarri.	
Hovipoliisi.		

Kuninkaallisen linnan puistikko, pensaita, joiden välitse risteilee polkuja, edustalla avonainen paikka, jonka oikealla sivulla koroke, pensaiden takaa kohoavat linnan muurit tornineen.

Fritz (silittelee käytäviä haravalla). Niin, niin, poistuneen jäljet peitetään, murheen poluille kukkia heitetään. Mutta, nähköön laupias, onhan jo kauan suossa oltu. Pitää jo päästä vähä kuivemmalle.

Kuningas (intiaaniksi puettuna pitkä vaippa yllä hiipii esiin pensaan takaa). Heisun hits — vanha Fritz!

Fritz (levollisesti). Niin, Fritz minä olen, kuninkaallisen puutarhan ruokkaaja. Minä olen täällä omalla maallani, tahtoo sanoa: kuninkaani maalla. Mutta mikä kummitus sinä olet?

Kuningas (nyökäyttää päällään).

Fritz. Nyökäytäksii. Jätä ne torkkuvalle kitkijälle. Puhu. Kuka olet?

Kuningas. Vanha Fritz . . .

Fritz. Se on minun nimeni, sen näyt tietävän. Mutta mistä ihmeestä, sitä en käsitä. Kuka olet? Ja missä luulet olevasi?

Kuningas. Omalla maallani.

Fritz. Tämä ei ole mikään intiaanimetsä, vaan kuninkaan puutarha.

Kuningas (tiukasti). Ja sinä olet vanha Fritz.

Fritz (hämmästyen). Kenen ääni! (Rientää kuninkaan eteen, tarttuu hänen viittaansa ja lankeaa polvilleen). Kuninkaani! Mikä ihmeellinen päivä! Siunattu päivä! Niin monta vuotta surtu! (Leena muori lähestyy.)

Kuningas (kiireesti Fritzille). Nouse! Ja muista, että minä olen outo

kummitus, enkä kuningas. Minä vaadin sen sinulta, vanha ystäväni. (Fritz nousee, kuningas poistuu pensaan taa.)

Leenamuoari (huudellen pensaiden takaa). Hoi, minne on hävinnyt prinsessa Maikki? (Paikalle saavuttuaan Fritzille). Kenen kanssa puhelit, Fritz? Olet niin hämmästyneennäköinen.

Fritz. Tässä puistossa kummittelee.

Leenamuoari. Siunatkoon! Minä olen siitä ennenkin kuullut. Se on siis totta!

Fritz. Totta kuin sinä siinä. (Menee.)

Leenamuoari (yksin). Pimeinä iltoina ovatkin lehdet täällä kahisseet niin oudosti. Kuka tietää, kuka tietää, mitä on tapahtunut sadassa vuodessa. Siinä on niin paljon aikaa. (Pensaan takaa kuuluu murinaa: su rumsurrumsurr . . .)

Leenamuoari (peljästyneenä). Taivas varjalkoon! Kummituksia keskellä päivää! Minne on prinsessa joutunut? Ja minua peloittaa niin, niin . . . Pois täältä! (Kiiruhtaa pois. Kuningas intiaani-hahmossa tulee näkyviin.)

Kuningas (nauraa). Hah, hah, hah! Hän on vieläkin tämän seudun suurin kana. Vuodet eivät ole hänelle antaneet hitustakaan lisää järkeä. Mutta hän on yhtä hellä huollessaan. Ja ennallaan on seutukin, rakas kotoinen maa ja mantu. Kuinka olenkaan sitä kaivannut, päivänhohdetta täällä ja kaikkia rakkaita, puolisoani, lapsiani ja uskollisia palvelijoitani, vanhaan Fritziiin saakka . . . Tämä on se katonnen koti, jonka puolesta sieluni soti.

Maikki (on huomaamatta talonpoikaistytön puvussa, pieni nyytti kädessä juossut paikalle). Mikä ihminen te olette? En ole teidän kaltaistanne nähnyt ennen kuninkaallisessa puistossamme.

Kuningas. Puistossamme — niinkö sanoit, tyttö?

Maikki. Niin, meidän kuninkaallisessa puistossamme.

Kuningas. Etkö ole jonkun torpparin tai talonpojan lapsi?

Maikki. Kuninkaan lapsi: minulla on tämä puku vain leikkiä varten; toverinikin ovat kohta täällä.

Kuningas. Maikki — lapseni!

Maikki (hämmästyen). Mitä sanotte! Nimeni on kyllä Maikki, mutta teidän lapsenne . . .

Kuningas. Niin, ei, ei. Minulla on sopimaton tapa puhutella kuninkaan tyttäriä. Saanhan anteeksi prinsessalta?

Maikki. Nyt en ole prinsessa, sen näette. Mutta te puhuitte äsken niin hartaasti yksinänne. Oletteko väsynyt?

Kuningas. Olen kulkenut pitkän matkan.

Maikki. Pyydän Fritzin ottamaan teidät asuntoonsa. Hän on niin hyvä, vanha Fritz.

Kuningas. Kyllä hän on hyvä, oikein hyvä ja uskollinen.

Maikki. Mistä te hänet tunnette? Ettehan ole nähnytkään häntä.

Kuningas. Kun te sanoitte.

Maikki. Ja jos teillä on nälkä, annan minä nyytistäni pannukakun. Minä noudan leikkiä varten uutta linnasta.

Kuningas (hellästi). Siunattu olento!

Maikki. Tulkaa syrjemmälle; ne etsivät minua.

Kuningas. Ettekö pelkää outoa miestä?

Maikki. Minulle ei ole kenkään tehnyt pahaa. Ja te puhuitte äsken niin kauniisti (Poistuvat pensaan taa. Seuraneiti ja hovipoliisi lähestyvät oikealta.)

Seuraneiti (alkaen juosta). Voi, voi, missä on armollinen prinsessamme Maikki. Leikin ja juhlan pitäisi alkaa, ja prinsessa on kadonnut. (Pysähtyy ja kääntyy hovipoliisiin.) Eikö teillä ole syytä kiirehtiä nopeammin, kiirehtiä etsimään armollista prinsessamme.

Hovipoliisi. Joka armollisesti suvaitsee tehdä pilan meistä. (Istahtaa kivelle.) Emmehän ole intiaanimetsästyksessä. Ja minun tehtävänäni on pitää enemmän huolta hänen kuninkaallisesta korkeudesta prinssi Otosta. Fritz ei ole nähdäkseni haravoinut hänen tietään kyllin sileäksi. (Surullisesti.) Ja niin, tätä tietä kuninkaammekin ennen asteli. Hänen majesteettinsa polku ei saa sammaltua tässä puistossa niin kauan kuin minä elän.

Seuraneiti. Ja Fritz.

Hovipoliisi. Ja me kaikki.

Seuraneiti. Mutta armollinen prinsessamme?

Hovipoliisi. Ja armollinen prinssi Otto? (Nousee ja poistuu Seuraneidin mukana.)

Maikki (tullen pensaan takaa). Näkemiin, herra intiaani! Minun täytyy kiiruhtaa heidän jälkeensä, muuten ne hyvät ihmiset menehtyvät rauhottomuuteensa. (Rientää seuraneidin ja Hovipoliisin jäljestä.)

Fritz (tuo nojatuolin ja asettaa sen korokkeelle).

Kuningas (saapuen vasemmalta). Herttaista nähdä tätä kaikkea jälleen, sinä uskollinen vanha Fritz. Kaikki on ennallaan; ajanhammas vain hiukan kääntänyt ratasta eteenpäin. Seuraneiti entinen touhuava ja kaikesta hellää huolta pitävä olento. Samoin Leenamuori. Hovipoliisi ankara järjestyksenvalvoja, joka vielä kahdeksan vuoden kuluttuakin muistaa minua alttiudella. Ja Maikki, rakas pikku Maikkini, mikä lempeä ja herttainen olento! Hänen pannukaakkunsa

maistui minusta paremmalta kuin maailman kaikki juhlaherkut yhteensä. Poikaani Ottoa en vielä ole nähnyt. Hänenkin koipensa ovat tietysti kasvanneet?

Fritz. Hänen armonsa prinssi Otto, teidän majesteettinne . . .

Kuningas (sormea nostaen). Hiljaa! Tänne tullaan. (Vetäytyy syrjään pensaiden taa. Fritz palaa linnaan. Paikalle juoksee useita tyttöjä erilaisissa talonpoikaispuvuissa.)

Maikki. Niin, mitä sanotte tästä minun emännänpuvustani? Sopiiko se?

Seuraneiti. Vallan mainiosti,

armollinen prinsess . . . ei, emäntä.

Helga. Sana katkesi, niinkö? (Kääntyy toisaalle.) Mutta katsokaa Iristä! Eikö hän ole soma pesijätär?

Maikki. Erinomainen. (Iirikselle.) Mutta tiedätkö, minne saat mennä pesemään pikku nyyttiäsi?

Iris. Sitä juuri mietin, hyvä emäntäni. Mutta kai saan sen leikissä tietää.

Seuraneiti (käännellen itseään). Minä en ole lainkaan tyytyväinen. Olisin tahtonut valkoisen esiliinan, mutta löysin vain raitaisen. Sellaista en ole nähnyt karjakolla. Enkä tahdo olla enää Aino; nimeni on Else. (Huiluttaa pientä maitosankoa kädessään.)

Helga. Ja minä olen Roose — niin.

Iris. Mikä minä sitten olen?

Maikki. Ole vain Iris. Sen parempaa nimeä ei ole.

Hovinarrri (on kenenkään huomaamatta tullut paikalle, toisessa kädessä torikassi, toisessa käsilauku). Ja minä, rakkaat suloiset neitoseni, olen Sigismund.

Seuraneiti (prinsessalle). Kuuluuko hänkin leikkiin?

Maikki. Totta kai?

Hovinarrri. Pitikö sitä vielä kysyä? Neräni on vuosi vuodelta painunut murheesta alaspäin. Kun nyt muut yrittävät iloita, enkö minä saisi nostaa nokkaani? Totta kai, sanoo armollinen prinsessa emäntä. Kiitoksia!

Iris. Mitä teet sitten tuolla? (Viittaa torikassiin.)

Helga. Ja tuolla. (Viittaa käsilaukuun.)

Hovinarrri. Minun taloudellisviisaudellinen älyni ja älyllinen aistini pannaan kai koetukselle. Minut lähetetään torille ostamaan herkkuruokia niihin pitoihin, joilla nämä puistoleikit päätetään: palsterin akkoja, sammakon reisiä, sisiliskon sääriä . . . Ja näin minä kuljen (Astuu tepastelee tyytyväisenä pois. Tytöt nauravat.)

Hovipoliisi (saapuen prinssi Oton seurassa).

Mitä kokousta oudot tytöt täällä pitävät? Ja hänen majesteettinsa kuningatar on kohta puistossa?

Otto. Katsellakseen juuri näiden tyttöjen leikkiä. Ettekö huomaa, että sisareni hovityttöineen on suvainnut muuttaa pukua?

Hovipoliisi (tehden kunniaa Maikille). Anteeksi armollinen prinsessa. En tietänyt, että se kuului ohjelmaan. (Fritzille, joka kantaa toista nojatuolia, jonka asettaa edellisen rinnalle) Mutta mitä tekee puutarhuri? Miksi tuot kaksi hallitusistuinta; kun toinen on jo kahdeksan vuotta ollut tyhjänä.

Fritz. Kuuluu ohjelmaan.

Hovipoliisi. Kuka sen on sanonut?

Fritz. Vanha Fritz.

Hovipoliisi. Se ei liene armollisen kuningattaren tahto.

Fritz. Saadaanpa nähdä.

Hovipoliisi. Niin, saadaan nähdä. (Menee. Leenamuori saapuu touhuissaan paikalle.)

Leenamuori. Luoja siunaamat! Ettekö tiedä, että täällä kummittelee. Minun polveni vielä lotisevat pelosta.

Maikki (taputtaen muoria olkapäälle). No, no, tätiseni, älkää olko hädissäanne. Kertokaa meille huolenne.

Leenamuori. Teillä nuorilla ei, Jumalan kiitos, olekaan huolia. Mutta minä näin täällä kummituksen. Tahi ainakin kuulin.

Helga. Tahi ainakin „luulin“.

Seuraneiti. Leenamuori saa nyt jo olla meistä huoletta.

Iris. Kummituksia kuninkaallisen linnan puistossa!

Otto. Kyllä minä sille näytän! (Heiluttaa puumiekkansa.)

Leenamuori. Rohkea veri, armollisessa pikku prinsissä, armollisen kuninkaan perintöä.

Otto. En ole enää niinkään pikku prinssi. (Kuningatar saapuu Hovipoliisin saattamana linnasta ja Fritzin jälempänä seuraamana sekä seisattuu katsoamaan kahta istuinta.)

Hovipoliisi. Fritzin päähänpistoja, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Fritzin!?

Fritz. Niin, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Miksi kiihoittaa kaipaustani tällä istuinsijalla, joka jo niin kauaa on ollut tyhjänä?

Fritz. En ymmärrä sitä, enkä ajatellut, minun täytyi tuoda.

Kuningatar. Kukapa muistaisi surevaa leskiparkaa, joka ei edes tiedä, missä hänen puolisonsa on haudattuna. (Istuu vasemman puoleiselle.)

Leenamuori (niiaten). Minä ajattelen, armollinen kuningatar. Ja minä sanon: pois tästä puistosta hyvien henkien nimessä. Täällä kummittelee!

Kuningatar. Kummittelee!

Maikki. Kyllä minä tiedän Leenamuorin kummituksen.

Otto (innokkaasti). Annapa kuulua!

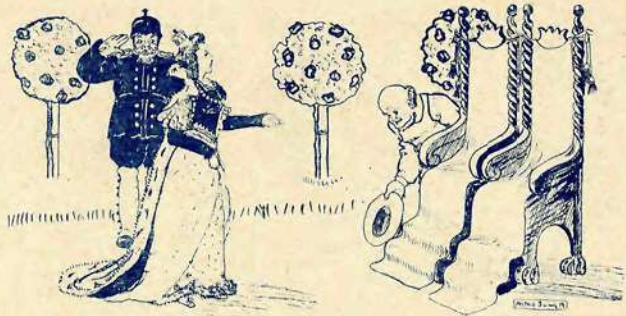
Kuningatar. Sinä, lapseni? Sano!

Maikki. Se on minun intiaanini.

Otto. Intiaani! Olisipa sitä ukkelia hauska tavata.

Maikki. On kyllä.

Helga. Syökö se ihmisiä?

Maikki. Ei. Mutta kyllä pannukaakkuja. Minä syötin sitä hänelle äsken.

Kuningatar. Sinä syötit intiaanille pannukaakkuja tässä kuninkaallisessa puistossa?

Maikki. Niin, äiti kuningatar.

Leenamuori. Kuinka armollinen prinsessa uskalsi lähestyä sellaista?

Otto. Oliko sillä kivääri?

Maikki. Tuskinpa. En huomannut.

Otto. Äiti on sanonut, että isä oli luvannut minulle kiväärin. Kun tulen suureksi, otan sotilaita ja menen etsimään isää.

Kuningatar. Se on silloin myöhäistä — ja nytkin jo (vaipuu alakuloiseen äänettömyyteen, jonka kuitenkin pian keskeyttää). Hovipoliisi!

Hovipoliisi. Käskeväänänne, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Etsikää tuo intiaani ja tuokaa heti tänne!

Seuraneiti. Te uskallatte armollinen kuningatar. Ajatelkaa lapsia!

Kuningatar. Minä tahdon sen.

Hovipoliisi. Te tahdotte, armollinen kuningatar. Minä riennän täyttämään.

Fritz. Ja minä seuraan. Silloin se onnistuu (Hovipoliisi ja Fritz poistuvat.)

Kuningatar. Mitähän kummia tapahtuneekaan vielä täällä meidän pienessä kolkassamme? Kaikenlaisia kummitushuhuja! Ja ennen oli täällä niin rauhallista. Siihen saakka kuin kuninkaamme katosi.

Iris (niiaten). Kaikki kääntyy vielä hyväksi armollinen kuningatar.

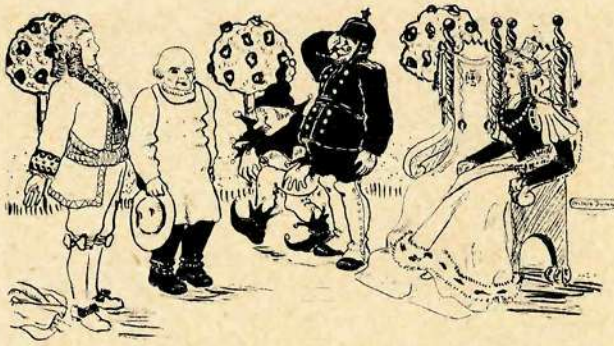
Kuningatar. Kiitos hyvästä uskostasi, rakas lirikseni.

Hovin arri (juoksee nauraen sisälle). Hah, hah hah! Kylläpä on taas naurunaihetta. Sannakon reidet ovat pelkkänä luuna ja tuhkana. Ja suuri Maibyn kaku on mennyt plittaan; sillä kokki kuuntelee vain intiaanitaruja ja kummitusjuttuja. Niiden tähden hän unohtaa liitat ja linnat, herkkujen hinnat. Ja missä vain kaksi ihmistä tapaa toisensa, niin siinäkö heti syntyy sorina ja puheen porina. Intiaani hepaleineen ja työhtösulkineen on jokaisen huulilla. Ja juttuun on liitetty senkin sadat saporot ja sarvet, niinkuin aina juorun juostessa. Kadonnut, rakas kuninkaammekin on siihen sotkettu. Mutta antaa surista, surrurrur . . . (Hosuu käsillään.)

Otto. Otetaan, äiti, se intiaani kuninkaalliseen hoviin. Vaikkapa arvoisan hovinarrimme virkaveljeksi.

Maikki. Minusta hän sopisi paremmin Otto-prinssimme kamariherraksi.

Leenamuori. Armollinen kuningatar, minä

ihmettelen näitä kuninkaallisia lapsia. Kuinka pöyristyttäviä ehdotuksia he nyt tekevät. Minä en uskoisi tuon hirviön hoitoon harmaata kissaanikaan. Ja mitähän armollinen kadonnut kuninkaamme tällaisista puheista sanoisi? (Intiaani saapuu Hovipoliisin ja Fritzin saattamana, pysähtyy loitommalle, ja tekee kunniaa.)

Maikki. Siinä hän on, äiti! Eikö hän ole uljaan näköinen?

Otto. Tekee ainakin kunniaa taitavasti.

Leenamuuori. Niinkuin armollinen kuningas ennen — vaikka tuollainen kummitus. Siunatkoon!

Kuningatar (intiaanille). Te olette tunkeutunut häiritsemään hovialueemme ja perheväkemme rauhaa.

Kuningas. Niin olen tehnyt, armollinen kuningatar.

Kuningatar. Millä oikeudella? Kenen luvalla?

Kuningas. Ei minulla ole keltään lupaa.

Kuningatar. Ja millä te puolustatte menettelyjänne?

Kuningas. Puolustan? Sitä en tahdo puolustaa.

Kuningatar. Kuka te sitte olette? Te herättätte niin kummallisia tunteita?

Kuningas. Minä olen maankiertäjä, jonka täytyi päästä tänne.

Kuningatar (levottomana). Miksi? Sanokaa?

Kuningas. Heti, armollinen kuningatar. (Heittää pois vaipan ja sulallisen päänverhon, jotka jättää Fritzille. Seisoo kuninkaallisessa puvussa, mutta paljain päin.)

Hovipoliisi (kunniaa tehden). Terve armollinen kuninkaamme!

Hovinari (riemuissaan). Nyt tahtoisin olla mestarikokki ja panna pöydät herkuista notkumaan... Heh!

Kuningatar (nousten istuimeltaan). Mitä näen! Onko tämä unta vai totta? Oletteko kauan surtu kuninkaamme?

Kuningas. Ilmestyn eteenne kuin haudastausseena.

Maikki. Isäni, isäni! (Juoksee kuninkaan luo ja tarttuu hänen käteensä.)

Otto. Isäni! Saanko nyt kiväärin? (Seuraa Maikin esimerkkiä.)

Kuningas. Pahain peloksi, kun jaksat sitä käyttää. (Hellii lapsiansa.)

Seuraneiti. Noiden kultaisten onnea!

Kuningatar (astuen lähestyvää kuningasta vastaan ja tarttuu hänen molempiin käsiinsä). Kuinka on mahdollista, että nyt saan sinut nähdä? Mistä olet saapunut?

Kuningas. Jumalan ihmeellinen sallima, rakas kuningatar. Kahdeksan vuotta sitten — saatanko siitä jo puhua — istuin tämän puiston ulkoreunalla. Ajattelin valtakuntaani ja sinua, rakas kuningatar. Olivathan kasvosi silloin vielä niin kirkkaat, päivänpaisteiset...

Kuningatar. Suru ja kaipaus on niihin sen jälkeen kaivanut vakonsa.

Kuningas. Ajattelin herttaista Maikki tyttäni, joka leikki ensimmäisten nukkiensa kanssa ja kehossa nukkuvaa Ottoa...

Kuningatar. Kuinka hellästi he ovatkaan kaivanneet isäänsä!

Kuningas. Sen olen jo tänä päivänä huomannut. — Niin minun sieluni riemuitsi onnelleni. Minä hengitin kukkain ja pensasten tuoksua. — Silloin hyökäsi äkkiä minun ympärilleni neljä asetettua rosvoa, vai mitä lienevät olleet bolshevikejä. He puhuivat enemmän kuin minä ennätin ajatella. Revolverit päättäni kohden tähdättyinä pakottivat he minut seuraamaan itseänsä ja veivät vankinsa kaukaiseen turomannien maahan. Kuinka siellä suuressa ja ikävässä ja orjan taakkaa kantaen vietin kahdeksan pitkää vuotta, sen kerron toisella kertaa. (Vaikenee, kaikki painavat murheesta päänsä alas.)

Kuningatar (hetkisen kuluttua). Minkätähden Jumalan armo sitten vihdoinkin vapautti kuninkaamme?

Maikki. Kuinka pääsit jälleen luoksemme, isä?

Kuningas. Se on pienen tytön ansiota. Hän näki minun surevan ja kaipaavan rakkaitani ja taivutti isänsä auttamaan minun pakenemistani. Niin sain intiaanipuvunkin.

Leenamuuori. Sillä lapsella on ollut hyvä hoitaja.

Kuningas. Yhtä hyvä kuin Leenamuuori, mutta vähemmän arka.

Kuningatar. Ja sinä tulit intiaanina omaan linnaasi saakka. Eikä kukaan tuntenut sinua.

Kuningas. En tahtonut hypätä suoraan syyliinne. Tahdoin tietää, vieläkö minua kaivataan. Ja onko kaikki entisellään. Ja minä näin pelkkää uskollisuutta.

Kuningatar. Kuinka iloinen ja onnellinen olen nyt!

Kuningas. Entä minä sitten! Ja noita rakkaita lapsia! Niin, Maikki prinsessani, se pannukakku, jonka intiaanille syötit, teki hyvää isän sydämelle. Sinä olet ansainnut kultakantisen kokkikirjan. Sanoit äsken, että olet pukeutunut leikkiä varten. Ja nämäkö ovat tovereitasi (viittaa toisiin tyttöihin).

Iris ja Helga (niiaten). Olemme, armollinen kuningas.

Seuraneiti (niiaten). Kaikki pidämme huolta kuninkaallisista lapsista.

Kuningatar. Nyt saisikin leikki alkaa. Ja riemullista on sitä katsoa. Mutta vanha Fritz!

Fritz. Mitä käskette, armollinen kuningatar?

Kuningatar. En käske; minä kiitän uskollista sydäntäsi, joka aavisti, että tänään tarvitaan kaksi hallitsija-istuinta.

Kuningas. Niin, pitkän taivalluksen jälkeen tekeekin istuminen hyvää (kuningas ja kuningatar istuvat varatuille tuoleille).

Kuningatar. Nyt saatte alkaa lapset!

JOULU ERÄMAAN MÖKISSÄ.

Yön kylmä tuuli ruutuun kolkuttaa,
yön tumma silmä katsoo ikkunasta.
Vaan tuvassa on työntä, valoisaa,
ei mikään häiri juhlatunnelmaa,
mi nostaa maasta vanhusta ja lasta.

On unhottunut raadanta ja työ,
on unhottunut kaikki murhe mainen,
niin riemullisna joka sydän lyö,
on suuri, ihmeellinen jouluyö
ja on kuin kuuluis kuiske taivahainen.

Kas Betlehemin kirkas tähtönen
luo orren alle ikiloistettansa.
Nyt käydään kera öisten paimenten
sen vastasyntynehen seimellen,
Hän tarjoo taivaisia lahjojansa.

Oi, onnellinen koti, jossa näin
se joulun lapsi otetahan vastaan.
Hän johtaa läpi öisten pimeäin,
Hän pyyhkii kyneleitä kärsiväin
ja suopi siunausta taivahastaan.

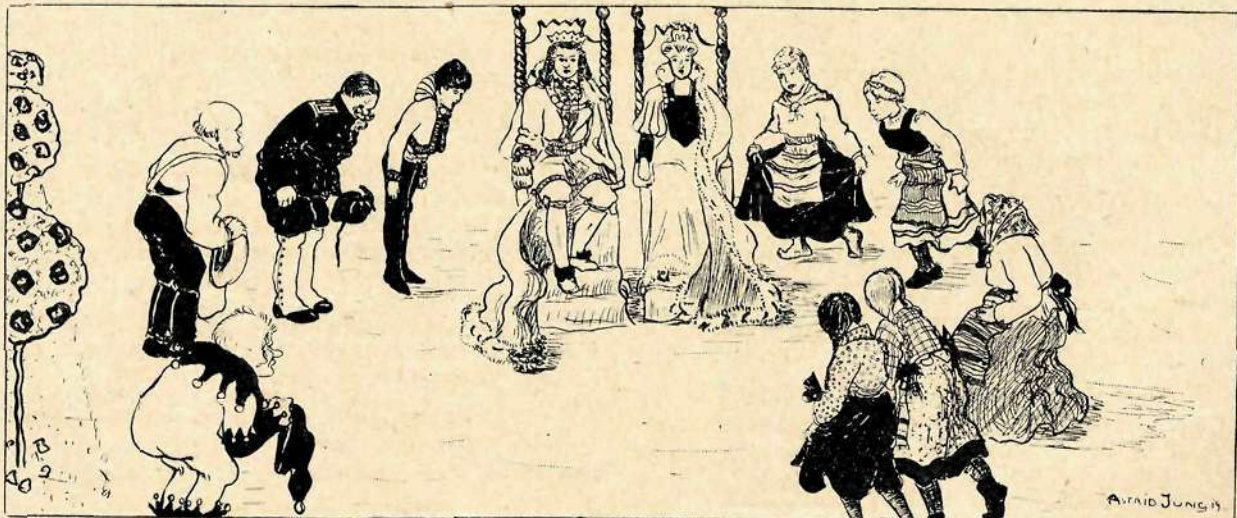
I. H.

H o v i p o l i i s i. Armolliset, suvaitkaa ensin kuulla
tervehdyslaulumme. (Kaikki toiset järjestäytyvät kah-
den puolen istuimia ja laulavat säveleellä „Honkain
keskellä :)

Terve sa kaivattu linnamme taatto,
laulumme tää sulle raikukohon ;

murhe on mennyt ja kaunoinen aatto
onnemme uuden nyt koittanut on.
(Käsiä nostaen ja paikallaan pyörähtäen :)
Sun eessäs riemuiten
tään hetken kultaisen (kumartavat)
taivumme puoleesi kunnioittaen.

Väliverho.

Nukku-Matti.

Pimenee jo syksy-yö,
nukkuu koko talo.
Tähdet syttyy palamaan,
tuikkaa öinen valo.

Vaan ken vielä tallustaa
tuolla hongistossa?
Punalakki pikkumies,
varjo kainalossa.

Hiipii halki hongiston,
talohon päin astuu;
lunta sataa leppoisaan,
sateenvarjo kastuu.

Oven luo hän sitten käy,
ikkunasta kurkkaa,
hiljaa sisään astelee,
katsoo joka nurkkaa.

Menee lastenkamariin,
vieraaks sinne jääpi,
sateenvarjon kirjavan
verkkään levittääpi.

Ulkona on keski-yö,
sataa talven lunta,
lapset kodin lämmössä
nukkuu rauhan unta.

Nyt jo kai sä arvannet,
Ken se on tuo ukki;
lasten rakas ystävä
niinkuin joulupukki.

Irja Puhakka.